

TA'LIM XIZMATLARI BOZORI MINTAQA EKSPORT SALOHIYATINI
YAXSHILASH OMILI SIFATIDA

N.O. Raxmonqulova

Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi.

Muxammedov Tolibjon Tohir o'g'li

Osiyo xalqaro universiteti talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15512259>

Annotatsiya. Ushbu maqolada ta'lim xizmatlari bozorining mintaqaviy eksport salohiyatini oshirishdagi roli tahlil qilinadi. Xususan, O'zbekiston misolida ta'lim xizmatlarining iqtisodiy o'sishga qo'shayotgan hissasi, xorijiy talabalarni jalb qilish, IT sohasidagi ta'lim eksporti va bu yo'nalishdagi mavjud imkoniyatlar statistik ma'lumotlar asosida yoritiladi.

Kalit so'zlar: Ta'lim xizmatlari, eksport salohiyati, mintaqaviy rivojlanish, xorijiy talabalar, IT ta'limi, iqtisodiy o'sish.

Globalizatsiya sharoitida ta'lim xizmatlari bozori nafaqat ichki ehtiyojlarni qondirish, balki mintaqaviy va xalqaro eksport salohiyatini oshirishda muhim omilga aylanmoqda.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, ta'lim xizmatlarini eksport qilish orqali davlatlar iqtisodiy o'sishni ta'minlab, madaniy aloqalarni mustahkamlashga erishmoqda.

Avstraliya misolida, xalqaro ta'lim sektori mamlakat iqtisodiyotiga yillik 47,8 milliard dollar hissa qo'shadi va 250 mingga yaqin ish o'rinlarini ta'minlaydi. Bu sektor nafaqat iqtisodiy, balki madaniy va diplomatik jihatdan ham muhim ahamiyatga ega.

Kanadada xalqaro talabalar soni ortib bormoqda. 2022 yilda xalqaro talabalar mamlakat iqtisodiyotiga 30,9 milliard Kanada dollari (taxminan 23 milliard AQSh dollari) hissa qo'shgan.

Bu ko'rsatkich Kanadaning umumiy xizmat eksportining 23 foizini tashkil etadi.

Xalqaro talabalar tomonidan amalga oshirilgan xarajatlar 361 230 ish o'rinlarini qo'llab-quvvatlagan.

Buyuk Britaniyada xalqaro talabalar iqtisodiyotga katta hissa qo'shmoqda. 2021/22 o'quv yili davomida xalqaro talabalar mamlakat iqtisodiyotiga 41,9 milliard funt sterling (taxminan 52 milliard AQSh dollari) hissa qo'shgan. Har 11 nafar Yevropa Ittifoqi tashqarisidan kelgan talaba Buyuk Britaniya iqtisodiyotiga 1 million funt sterlinglik sof iqtisodiy ta'sir ko'rsatgan.

AQShda xalqaro talabalar oliy ta'lim muassasalari uchun muhim daromad manbai hisoblanadi. 2023/24 o'quv yilida xalqaro talabalar AQSh iqtisodiyotiga 43 milliard AQSh dollari hissa qo'shgan. Biroq, so'nggi yillarda immigratsiya siyosatidagi o'zgarishlar tufayli xalqaro talabalar soni kamaygan, bu esa oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy barqarorligiga tahdid solmoqda.

O'zbekistonda ta'lim xizmatlari bozori so'nggi yillarda sezilarli o'sishga erishdi. 2023 yilning yanvar-iyun oylarida ta'lim sohasida ko'rsatilgan xizmatlar hajmi 9,1 trillion so'mni tashkil etib, bu umumiy bozor xizmatlarining 4,3 foiziga teng. Bu ko'rsatkich 2022 yilning shu davriga nisbatan 119,5 foizga o'sgan. Yuqori ta'lim xizmatlari umumiy hajmning 55,6 foizini tashkil etadi.

O'zbekistonda xorijiy talabalar soni ortib bormoqda. 2022/2023 o'quv yili boshida mamlakatdagi oliy ta'lim muassasalarida 5 ming nafar xorijiy talaba tahsil olgan. Bu ko'rsatkich 2017/2018 o'quv yilidagi 1,3 ming nafardan sezilarli darajada oshgan.

O'zbekistonda IT xizmatlari eksporti ham jadal o'smoqda. 2023 yilda IT xizmatlari eksporti 344 million dollarga yetdi, bu 2020 yildagi 16 million dollarga nisbatan 22 baravar ko'pdir. IT Park rezidentlari soni 1 652 taga yetib, ularning 362 tasi ta'lim kompaniyalaridir.

Ta'lim xizmatlari bozori mintaqaviy eksport salohiyatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. O'zbekistonda bu yo'nalishda amalga oshirilayotgan islohotlar, xorijiy talabalarni jalb qilish, IT sohasidagi ta'lim eksportining o'sishi mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Kelgusida bu sohani yanada rivojlantirish uchun xalqaro hamkorlikni kengaytirish, ta'lim sifatini oshirish va infratuzilmani yaxshilash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Qudratova, G. M. (2025). *TEKNOLOGIK PARKLARNING MINTAQA INNOVATSION RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI. YANGI O'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(8), 170-178.
2. Sodiqova, N. (2025). *IQTISODIYOT FANLARINI O'QITISHDA TALABALAR TEXNIK TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHNING AMALDAGI HOLATI VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI. " ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал*, 2(19).
3. Bahodirovich, K. B. (2025, April). *STRUCTURE OF THE CASH FLOWS STATEMENT*. In *CONFERENCE OF MODERN SCIENCE & PEDAGOGY* (Vol. 1, No. 1, pp. 325-330).

4. Алимова, Ш. А. (2025). УСТОЙЧИВЫЕ ЦЕПОЧКИ ПОСТАВОК: ОТ ТРЕНДА К НЕОБХОДИМОСТИ РАСШИРЕННАЯ ВЕРСИЯ. *Modern Science and Research*, 4(5), 76-81.
5. Toshov, M. H. (2025). SANOAT KORXONALARIDA MEHNATGA HAQ TO'LASH TIZIMINI BOSHQARISH. *Modern Science and Research*, 4(4).
6. Azimov, B. (2025). METHODS AND MODELS FOR ASSESSING THE SOCIO-ECONOMIC EFFICIENCY OF REGIONAL INNOVATION INFRASTRUCTURE. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 685-691.
7. Ikromov, E. I., & Safarova, J. (2025). O'ZBEKISTONDA YASHIL TADBIRKORLIKNI HUDUDLARDA RIVOJLANTIRISHI ISTIQBOLLARI. *Modern Science and Research*, 4(4), 421-428.
8. Raxmonqulova, N. O. (2025). DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY ON A GLOBAL SCALE AND THE EXPERIENCE OF COUNTRIES. *SHOKH LIBRARY*.
9. Shadiyev, A. X. (2025). MINTAQANING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISHINI BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH. *STUDYING THE PROGRESS OF SCIENCE AND ITS SHORTCOMINGS*, 1(7), 145-150.
10. Naimova, N. (2025). THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON MODERN ECONOMIC PROFESSIONS. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 153-155.
11. Bazarova, M. (2025). FEATURES OF ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF INNOVATION RISK MANAGEMENT OF AN EDUCATIONAL ORGANIZATION IN THE PROCESS OF DIGITAL TRANSFORMATION OF ACTIVITIES. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 161-164.
12. Jumayeva, Z. (2025). THE ROLE OF MICROECONOMIC ANALYSIS IN ENHANCING ECONOMIC EFFICIENCY THROUGH MARKET EQUILIBRIUM ANALYSIS. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 634-637.
13. Bobojonova, M. (2025). GREEN ENTREPRENEURSHIP IN UZBEKISTAN AND ITS OPPORTUNITIES. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 592-595.
14. Jumayeva, Z. (2025). THE FORMATION OF THE GREEN ECONOMY CONCEPT, STAGES OF DEVELOPMENT AND ITS RELEVANCE. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 262-266.
15. Ibragimov, A. (2025). TAX POLICY AND IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 259-261.

16. Djurayeva, M. (2025). ISSUES OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(3), 596-598.
17. Umarova, H. (2025). RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA KORXONA RISKLARINI BOSHQARISH VA BAHOLASH AMALIYOTI TAHLILI. *Modern Science and Research*, 4(5), 158-161.
18. Aslanova, D. (2025). CHALLENGES OF IMPLEMENTING MODERN MANAGEMENT PRINCIPLES IN THE TOURISM INDUSTRY. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 119-121.
19. Rajabova, D. (2025). SPECIFIC FEATURES AND FACTORS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE INNOVATIVE ENVIRONMENT IN INDUSTRIAL ENTERPRISES. *Journal of Applied Science and Social Science*, 1(2), 474-479.
20. Игамова, Ш. З. (2024). МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИННОВАЦИОННОГО развития ПРЕДПРИЯТИЙ СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ. *Gospodarka i Innowacje.*, 43, 335-340.
21. Akramova, O. (2025). FOREIGN COUNTRIES IN EXPERIENCE INVESTMENT ATTRACTIVENESS INCREASE MECHANISMS AND UZBEKISTAN IN PRACTICE USE OPPORTUNITIES. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(1), 395-398.
22. Jumayev, B. (2025). BIG DATA: CUSTOMER CREDIT ANALYSIS USING DIGITAL BANKING DATABASE. *International Journal of Artificial Intelligence*, 1(2), 1056-1059.
23. Gafarova, D. (2025). INNOVATION POLICY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN: ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS. *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 165-167.
24. Raximova, L. (2025). DIRECTIONS AND PRIORITY FEATURES OF THE TRANSITION TO THE "GREEN ECONOMY". *Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations*, 1(2), 156-160.